

## **Γλώσσα και ΜΜΕ - 7**

### **Αν τα ΜΜΕ ήταν πολύγλωσσα**

**Του Σπύρου Α. Μοσχονά\***

Σε πολλές χώρες λειτουργούν ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί που εκπέμπουν σε κάποια μειονοτική, «περιφερειακή» ή «λιγότερο ομιλούμενη» γλώσσα. Διάσημα παραδείγματα είναι το Aboriginal Peoples Television Network και το Zoom Black Magic Liberation Radio στις ΗΠΑ, το Special Broadcasting Service στην Αυστραλία, το Bush Radio στη Νότιο Αφρική, η κουρδική Medya TV, ο ραδιοσταθμός Tumeke-FM των Μαορί, τα δίκτυα NRK (στη Νορβηγία) και YLE (στη Φινλανδία) με προγράμματα στη σάμι (λαπωνική), οι σταθμοί RTE (Raidió na Gaeltachta) και TG4 (Teilifís Gaelige) που εκπέμπουν στην ιρλανδική, οι υπηρεσίες του BBC Radio nan Gaidheal (με μεταδόσεις στη σκωτική γαελική) και BBC Wales (με ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα στην ουαλική) κ.ά. Πολύ διαδεδομένα είναι επίσης τα ραδιοφωνικά προγράμματα που απευθύνονται στους μετανάστες, όπως τα ελληνόγλωσσα προγράμματα της Γερμανικής Ραδιοφωνίας που τις δεκαετίες του 1960 και 1970 τα άκουγαν χιλιάδες Έλληνες.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν μειονοτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί ούτε μειονοτικά τηλεοπτικά κανάλια. Η ιδιωτική ραδιοτηλεόραση αδιαφορεί πλήρως για τις μη ελληνόφωνες ομάδες του πληθυσμού. Προγράμματα για μειονότητες και μετανάστες μεταδίδονται μόνο από την κρατική ραδιοφωνία. Η ΕΡΑ 5 («Η Φωνή της Ελλάδας») μεταδίδει καθημερινά ημίωρες ενημερωτικές εκπομπές σε δώδεκα γλώσσες, καθώς και ψυχαγωγικές ή επιμορφωτικές εκπομπές για τις κοινότητες των μεταναστών. Παρόμοιες εκπομπές μεταδίδει η ΕΡΑ 105,8 και η ΕΡΤ3. Αποκλειστικά ξενόγλωσσο πρόγραμμα για τους μετανάστες έχει το Athens International Radio του Δήμου Αθηναίων (FM 104,4). Η ΕΡΑ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης μεταδίδει καθημερινά δελτία ειδήσεων στα τουρκικά.

Το άρθρο 11 του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες (1992) υποχρεώνει τα κράτη-μέλη της ΕΕ «να διασφαλίζουν, να ενθαρρύνουν ή να διευκολύνουν τη δημιουργία τουλάχιστον ενός ραδιοφωνικού σταθμού και ενός τηλεοπτικού καναλιού σε περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες» ή «να διασφαλίζουν επαρκώς ότι οι παρουσιαστές προσφέρουν προγράμματα στις γλώσσες αυτές». Τον Χάρτη αυτόν δεν τον έχει υπογράψει η Ελλάδα. Στην Ελλάδα μία μόνο μειονότητα αναγνωρίζεται επισήμως, η «μουσουλμανική μειονότητα» της Θράκης. Και ενώ αρκεί η απλή αναφορά σε άλλες μειονότητες (λ.χ. στη «σλαβομακεδονική») για να ενεργοποιηθούν ξενοφοβικά αντανακλαστικά, στην περίπτωση της Θράκης το ελληνικό κράτος, ελπίζοντας στην αποδυνάμωση του αντίπαλου τουρκικού εθνικισμού, δείχνει πρόθυμο ν' αναγνωρίσει όχι μία αλλά πολλές μειονότητες: όχι μόνο «τουρκογενείς» μουσουλμάνους, αλλά και Τσιγγάνους και Πομάκους. Θα δούμε έτσι ένθετα εφημερίδων της Θράκης να τυπώνονται, με ελληνικά γράμματα, στην «πομακική γλώσσα» (η οποία βέβαια ευχερέστερα θα μπορούσε ν' ακολουθήσει τον φιλολογικό κανόνα της Βουλγαρικής, της οποίας είναι διάλεκτος).

Προκειμένου λοιπόν μια μειονοτική γλώσσα ν' αποκτήσει πρόσβαση στα ΜΜΕ είναι απαραίτητο να μη διαταράσσει τις εύθραυστες ισορροπίες που τηρούνται

σε ζητήματα μειονοτικής και μεταναστευτικής πολιτικής. Προς το παρόν, μόνο ως νοητικό πείραμα μπορούμε να διανοηθούμε την ύπαρξη πολύγλωσσων ΜΜΕ, ένα πείραμα που θα μπορούσε πάντως να κλονίσει τα εξαρτημένα ιδεολογικά αντανακλαστικά μας.

Ας φανταστούμε λοιπόν ότι η ελληνική ραδιοτηλεόραση απευθύνεται όλο και περισσότερο σε ξενόγλωσσους. Στους μειονοτικούς και τους μετανάστες ας προσθέσουμε και όσους χειρίζονται τη νοηματική γλώσσα, γιατί κι αυτή γλώσσα είναι μιας άλλης μειονότητας. Ας υποθέσουμε ότι η ελληνική ραδιοτηλεόραση ανοίγεται προς όλες αυτές τις ομάδες πολιτών, με περισσότερες εκπομπές στη γλώσσα τους, με παράλληλα προγράμματα, μέσω εναλλακτικών διαύλων. Ας υποθέσουμε ότι ασχολείται με τα προβλήματά τους και ενδιαφέρεται για την κουλτούρα τους. Ας αφήσουμε τις φωνές τους να ακουστούν. Ας φανταστούμε τις σχολές που προετοιμάζουν δημοσιογράφους ικανούς να συνομιλήσουν με τους λαθρομετανάστες που θα επιζήσουν από το επόμενο ναυάγιο. Ας υποθέσουμε ότι εργάζονται στα ΜΜΕ μεταφραστές και μεταγλωττιστές που δεν γνωρίζουν μόνο την αγγλική. Ας δεχτούμε ότι το μοναδικό γλωσσικό προσόν των παρουσιαστών δεν μπορεί να είναι η ευχέρειά τους να συνομιλούν με τους Τράγκες και τους Κακαουνάκηδες.

Στα πολύγλωσσα αυτά μίντια θα εξακολουθούσε να κυριαρχεί η ελληνική γλώσσα. Αλλά τα ελληνικά δεν θα ήταν απλώς μία επίσημη γλώσσα. Θα ήταν μάλλον ένας τρόπος ν' ακούγονται όλες αυτές οι διαφορετικές φωνές. Μέσα στα ελληνικά θα αντηχούσαν οι ξένες γλώσσες. Και θα μπορούσαμε ίσως τότε να μιλάμε για «τα ελληνικά» (στον πληθυντικό) όπως μιλάμε για τα Englishes της εποχής μας.

-----  
\* Ο Σπ. Μοσχονάς διδάσκει γλωσσολογία στο Τμήμα ΕΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

[http://news.kathimerini.gr/4dcgi/\\_w\\_articles\\_civ\\_2\\_11/05/2008\\_269113](http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_2_11/05/2008_269113)